

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 18. oktober 2000

om Kongeriget Nederlandenes påtænkte statsstøtte til Océ NV til udvikling af inkjetfarveprintere

(meddelt under nummer K(2000) 3016)

(Kun den nederlandske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2001/637/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med disse artikler ⁽¹⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

I. SAGSFORLØB

- (1) Ved skrivelse af 18. december 1996 underrettede Kongeriget Nederlandene Kommissionen om, at det påtænker at yde støtte på 22,7 mio. EUR til virksomheden Océ NV til udvikling af inkjetfarveprintere og beslægtede teknologier (COBALT). Nederlandene fremlagde yderligere oplysninger ved skrivelser af henholdsvis 28. maj, 16. september og 22. december 1997 samt på et møde i Bruxelles den 10. februar 1998.
- (2) Ved skrivelse af 12. maj 1998 underrettede Kommissionen Nederlandene om sin beslutning om at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2, vedrørende denne støtte.
- (3) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* ⁽²⁾. Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til den omhandlede støtte. Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger fra interesserede parter.

- (4) Ved skrivelse af 24. juli 1998 reagerede Nederlandene på indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure og besvarede uddybende spørgsmål, som Kommissionen havde stillet den 7. juli 1998. På eget initiativ fremlagde Nederlandene den 11. november 1998 supplerende oplysninger i form af en ekspertudtalelse (herefter benævnt »supplerende udtalelse«). Efter endnu et møde med Kommissionens tjenestegrene den 3. marts 1999 blev der fremlagt yderligere oplysninger ved skrivelse af 25. marts 1999. Ved skrivelse af 6. juli 1999 fremsendte Nederlandene oplysninger, der blev forelagt Kommissionen på et møde i Océ NV's F & U-afdeling den 25. juni 1999. Den 19. juli 1999 blev der fremlagt nogle supplerende dokumenter. Under et møde den 29. september 1999 gav Nederlandene tilsagn om yderligere oplysninger, der blev modtaget ved skrivelser af 27. oktober 1999 og 12. november 1999 og, efter yderligere anmodning fra Kommissionen af 29. november 1999, ved skrivelse af 20. december 1999. En bekræftelse af de støtteberettigede omkostninger blev fremsendt pr. telefaks af 19. juli 2000.

II. BESKRIVELSE AF STØTTEN

- (5) Støtten skulle ydes af Nederlandenes ministerium for økonomiske anliggender som ny, særskilt forsknings- og udviklingsstøtte (F & U-støtte) til virksomheden Océ NV i Venlo til udvikling af inkjetfarveprintere og beslægtede teknologier (COBALT). Den påtænkte direkte støtte andrager 22,7 mio. EUR (50 mio. NLG) til et projekt, der på anmeldelsestidspunktet skulle foregå i perioden 1997-2001, og for hvilket udgifterne, efter hvad der blev erklæret, ville beløbe sig til 93,6 mio. EUR.

⁽¹⁾ EFT C 270 af 29.8.1998, s. 2-6.

⁽²⁾ Se fodnote 1.

Virksomheden

- (6) Den begunstigede virksomhed, Océ NV (herefter benævnt »Océ«), er holdingselskab for den internationale Océ-gruppe, der er aktiv i 80 lande. Gruppen nåede i 1997 og 1998 en årsomsætning på henholdsvis 2,5 mia. EUR og 2,7 mia. EUR⁽³⁾. Gruppen har i de seneste år oplevet en hurtig vækst og er overskudsgivende. Den har cirka 17 000 ansatte. Océ's produktsortiment omfatter en række avancerede kopimaskiner og printere til kontorbrug og specialiserede anvendelser, plottersystemer samt tilbehør og materiel, som f.eks. papir og tonerprodukter. Océ udvikler, fabrikkerer og markedsfører selv mange af disse produkter.
- (7) Océ's investeringer i F & U har i de seneste ti år udgjort en stabil andel på cirka 6 % af omsætningen. De samlede F & U-udgifter lå i årene 1990-1995 til stadighed på omkring 84 mio. EUR pr. år, men gennemgik efter 1996 en kraftig årlig stigning, for i 1998 at nå op på et beløb af 155 mio. EUR. I Océ's forsknings- og udviklingscentre i Nederlandene, Tyskland, Frankrig og Amerikas Forenede Stater er ansat 1 500 personer, hvoraf de fleste i hovedafdelingen i Venlo, Océ-Teknologies BV.

F & U-projektet

- (8) Det projekt, som støtten er beregnet på, drejer sig om udvikling af nye bredformat-farveprintere på basis af piezo-inkjetteknologien, hvortil der bruges hotmelt-polymer blæktyper. Nederlandene beskriver denne nye kombination af specielle blæktyper og specifikke printhoveder som en »ny teknologisk platform«. De specifikke komponenter, der skal udvikles, udviklingsmålsætningerne og de anslåede støtteberettigede udgifter (i parentes) sammenfattes under fem følgende delemler:
- (9) (15,6 mio. EUR) Piezo-printhoveder med [...] (*) dyser, en integrationstæthed på [...] (*) dyser pr. tomme, en høj dråbefrekvens på [...] (*) kHz, samt holdbarhed og ingen ætning ved den høje procestemperatur på 130 °C. Andre målsætninger vedrører kort opvarmningsfase, renholdelse, varmestyring og blækstyring.
- (31,3 mio. EUR) Printhead-produktionsteknologi, den såkaldte »mikro-elektromekaniske« teknologi.
- (9,7 mio. EUR) Hotmelt-polymerfarveblæk med toneragtige egenskaber til brug i diverse modtagemedier og en stabil viskositet ved en procestemperatur på 130 °C.
- (13,4 mio. EUR) Integration af printermotor og proces, herunder papirfremføring, design, bruger-interface og

printheadtransport med hurtige og meget præcise bevægelser og pålidelig blæktilførsel.

- (0,4 mio. EUR) »Front-end«-aspekter, der navnlig har betydning for udviklingen af en meget hurtig farverasterprocessor, en printstrategi, der skjuler afvigelser og dyseudfald, og farvestyring.
- (10) I den oprindelige anmeldelse var omkostningerne i hver kategori ligeligt fordelt mellem de to faser »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« i henhold til det, der er fastsat i punkt 5.9 i Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til forskning og udvikling (herefter benævnt »F & U-rammebestemmelserne«)⁽⁴⁾. For hvert af de fem delemler og hver af de to forskningsfaser havde Nederlandene fremlagt en kort liste over de arbejder, der skulle udføres. Ved skrivelse af 28. maj 1997 ændrede Nederlandene udgiftsfordelingen, hvorefter der blev angivet 37,2 mio. EUR som udgifter til »industriel forskning« og 33,1 mio. EUR som udgifter til »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«, og fremlagde tal for de samlede udgifter til hvert af de fem delemler.
- (11) Desuden blev et beløb på 22,7 mio. EUR opført til erhvervelse af patenter og licenser. Disse blev klassificeret som »industriel forskning«.
- (12) I den oprindelige anmeldelse blev endnu et beløb på 9,1 mio. EUR opført til en ny bygning med laboratorier. Ved skrivelse af 16. september 1997 ændrede Nederlandene imidlertid disse planer og gav et overslag over udgifterne til anvendelse af bygningen i projektets løbetid. De støtteberettigede udgifter til denne bygning blev derved nedbragt til 0,6 mio. EUR.
- (13) Disse udgifter beløber sig i alt til 93,6 mio. EUR. Udtrykt som personaleudgifter skulle det oprindelige beløb ifølge Nederlandene udgøre 1 000 mandår F & U-arbejde, dvs. fem års arbejde for 200 forskere. Den påtænkte støtte på 22,7 mio. EUR svarer til en samlet støtteintensitet på 24 % af de opgivne støtteberettigede udgifter.
- (14) På mødet den 29. september 1999 forklarede de nederlandske myndigheder imidlertid, at COBALT-projektet på grund af tekniske vanskeligheder ville få en længere løbetid end oprindelig planlagt, og at udgifterne ville nå et væsentligt højere niveau end anmeldt. Den nye prognose gik ud på, at løbetiden ville strække sig til 2003, og at udgifterne ville stige til 209,625 mio. NLG (95,1 mio. EUR), eksklusive udgifterne til erhvervelse af patenter og licenser. Den foreslåede støtte på 22,7 mio. EUR skulle således svare til en støtteintensitet på 24 % af de opgivne støtteberettigede udgifter.

⁽³⁾ Se under samlede indtægter i årsberetningen fra Océ for 1998.

^(*) Fortrolig oplysning.

⁽⁴⁾ EFT C 45 af 17.2.1996, s. 6.

Produktmarkederne for F & U-resultatet

- (15) Ifølge Nederlandene udvikles bredformat-printere (A0) til to markeder: 1) markedet for tekniske systemer (»engineering systems«), der overvejende har betydning for printning af datamatstøttede tegninger eller CAD (»Computer Aided Designs«), og 2) markedet for grafisk gengivelse (»display graphics« eller »graphic arts« — grafisk kunst), der har betydning for printning af farveplakater, bannere og reklameskilte på diverse materialer, overvejende til reklameformål i butikker, på udstillinger eller langs vejene. Begge markeder ønsker printere, der også er økonomiske ved små printmængder (små oplag). På begge markeder er digitalisering og farver de afgørende faktorer for vækst. En tredjedel af Océ's nuværende omsætning stammer fra disse to aktiviteter.
- (16) Tekniske systemer (engineering systems): Ifølge årsberetningen for 1998 er Océ førende på verdensmarkedet for tekniske systemer (print og kopiering). I 1998 oplyste Nederlandene, at Océ's markedsandel i Europa og i Amerikas Forenede Stater, de to vigtigste markeder, androg 22 % ⁽⁵⁾. Den største konkurrent, Hewlett-Packard, havde en markedsandel på 21 %, mens Xerox' andel var på 9 %. Væksten på markedet for tekniske systemer er generelt temmelig udfladet, undtagen i det digitale segment.
- (17) Grafisk gengivelse (display graphics): Océ behandler dette marked som en delkategori af det allerede nævnte marked for tekniske systemer. Virksomheden har kun »et par procent« markedsandel på dette marked. På det hurtigt voksende marked for grafisk gengivelse prøver Océ i øjeblikket at opbygge en markedsposition. Årsberetningen for 1998 oplyser, at Océ med den nye inkjet-teknologi stræber efter at opnå en ledende stilling på dette markeds segment for store oplag.

Begrundelser for at indlede proceduren efter EF-traktatens artikel 88, stk. 2

- (18) Kommissionen fastslår, at de endelige printermarkeder og markederne for komponenterne printhoveder og blæk er internationale markeder, der kendetegnes ved en kraftig konkurrence. Endvidere konstaterer Kommissionen, at der i øjeblikket også foregår F & U- og produktionsaktiviteter hos konkurrerende leverandører af komponenter i Europa, som f.eks. Modular Ink Technology, Xennia Technology Ltd, Xaar plc, Mutoh Europe NV og Epson Europe BV.

Desuden bemærker Kommissionen, at der muligvis kunne opstå konkurrencefordrejende virkninger på de sekundære markeder for billedgengivelses- og printermateriale, fordi piezo-inkjet-teknologi kan bruges i stedet for

eksisterende termisk (sort) og elektrostatisk (sort og farve) printteknologi på markedet for grafisk gengivelse.

- (19) Med hensyn til arten af projektets F & U betvivlede Kommissionen, at projektet som »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« kunne beskrives som omhandlet i rammebestemmelserne, nemlig af følgende grunde:
- (20) Kommissionen konstaterede, at Océ allerede i 1994 modtog støtte på 3,2 mio. EUR (støtteintensitet 31 %, i kraft af en støtteordning, som var godkendt af Kommissionen ⁽⁶⁾) til et lignende inkjetprojekt for perioden 1994-1996. De i den forbindelse udførte F & U-aktiviteter så ud til at vedrøre de samme generelle problemer, som er beskrevet i nærværende støtteforanstaltning, og udmøntede sig i 20 patenter på printhoveder og blæktyper. Endvidere førte disse aktiviteter til en komplet »testopstilling« (mekaniske, elektroniske og digitale dele) til en bredformat-farveprinter i laboratorieomgivelser. I den forbindelse mindede Kommissionen om, at fabrikation af en første prototype, der kan udnyttes kommercielt, og demonstrations- eller modelprojekter, der kan anvendes eller gøres egnet til brug i industrien eller til kommerciel udnyttelse, ikke er medtaget i definitionen på »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« i bilag I til F & U-rammebestemmelserne. At »testopstillingen« fra 1996 ikke allerede udgjorde en sådan prototype, betvivles af Kommissionen.
- (21) Kommissionen bemærkede endvidere, at de opgivne udgifter, der kom i betragtning til støtte, udgjorde 85 % af de samlede F & U-udgifter, hvorved der kun blev 15 % af udviklingsomkostningerne tilbage til faserne med forberedelse af serieproduktion og markedsføring af et slutprodukt.
- (22) Desuden kunne Kommissionen ikke udelukke, at den nye støtteplan i virkeligheden var et arbejdsprogram for produktudvikling, der var rettet mod videreudvikling af eksisterende prototyper og forberedelser heraf til produktionen. Det var heller ikke tilstrækkeligt begrundet, hvorfor projektets udgiftselementer er støtteberettigede F & U-udgifter som omhandlet i bilag II til F & U-rammebestemmelserne. Navnlig opstod der tvivl med hensyn til kategoriseringen af udgifterne på 22,7 mio. EUR til erhvervelse af patenter og licenser som udgifter til »industriel forskning«.
- (23) Endelig konstaterede Kommissionen, at projektet efter sigende var afhængigt af opførelsen af en F & U-facilitet på 7 650 m² i Venlo, hvoraf 4 000 m² udelukkende skulle bruges til inkjetprojektet. Kommissionen spurgte sig selv, om dele af de nye faciliteter ikke allerede blev brugt til serieproduktion af piezo-printhovedenheder.

⁽⁵⁾ Océ's årsberetning for 1997 omtalte over 35 % på verdensplan og 25 % i Europa.

⁽⁶⁾ Programmatische Bedrijfsgerichte Technologiestimulering.

- (24) Med hensyn til projektets »tilskyndelsesvirkning« betvivlede Kommissionen, at støtten ville få Océ til at iværksætte F & U, som virksomheden ikke ville have påtaget sig uden støtten. Virksomheden har tilsyneladende i forbindelse med den kraftige konkurrence valgt den virksomhedsstrategi at udvikle egne inkjetprintheadere og blæktyper. Virksomheden ser ud til at have påtaget sig F & U-indsatsen med normale kommercielle formål og havde allerede påbegyndt opførelsen af nye faciliteter til projektet uden garanti for, at det ville modtage statsstøtte.

III. BEMÆRKNINGER FRA NEDERLANDENE

- (25) Nederlandene reagerede ved skrivelse af 24. juli 1998 på indledningen af proceduren og på spørgsmål, som Kommissionen havde stillet ved skrivelse af 7. juli 1998. Disse bemærkninger er sammenfattet i det følgende. Oplysninger, der stammer fra senere breve og fra den supplerende udtalelse, omtales særskilt.

Aktiviteter i andre virksomheder med den samme teknologi

- (26) F & U- og produktionsaktiviteterne i andre af de virksomheder, som er nævnt i Kommissionens beslutning, skulle efter sigende være anderledes end Océ's aktiviteter. Modular ink Technology, Xaar plc og Seiko Epson udvikler piezo-printheadere til flydende blæktyper (med opløsningsmiddel og på vandbasis), som generelt ikke er egnede til kombinationen af høj hastighed og høj kvalitet ved print i bredt format på normalt papir. Den nye type blæk skulle være en afgørende faktor for hele forskningen.
- (27) Mutoh (Japan) forhandler efter sigende sammenlignelige printere på basis af en licens fra Tektronix (USA) til markedet for grafisk kunst. Disse printere skulle imidlertid være meget langsommere end de printere, Océ har planer om at udvikle (voksagtig, ikke-polymer blæk), med en dårligere printkvalitet og navnlig henvendt til markedet for små mængder. Det belgiske datterselskab Mutoh Europe NV er kun montagefabrik for dele, der produceres i Japan, og giver derfor ingen særlig værditilvækst i Europa.
- (28) Ifølge forfatteren af den supplerende udtalelse yder Europa intet bidrag af betydning for inkjet-F & U, og produktionen på dette område foregår hovedsagelig på basis af F & U i Amerikas Forenede Stater og Japan. Han anser den teknologi, som Océ vil udvikle, for ny, banebrydende og mere generisk end andre printteknologier.

De sekundære markeder for printere og billedgengivelse

- (29) På disse noget større markeder skulle der ikke kunne være tale om konkurrencefordrejning, fordi de termiske og elektrostatiske printteknologier ikke er erstatninger for den nye Océ-teknologi, nemlig af følgende grunde: 1) farve-printning er en helt anden produkt- og markeds-kombination end printning i sort, 2) markedet for grafisk gengivelse bruger specielt papir, mens der til Océ's teknologi bruges almindeligt papir, 3) elektrostatiske printning har — hidtil — været hurtigere end hotmelt-printning i stort format, og 4) termisk transfer-teknologi bruges næsten ikke til stort format.

Arten af F & U i projektet

- (30) Nederlandene har anført, at den oprindelige anmeldelse og den derpå følgende brevveksling omfatter en detaljeret beskrivelse af projektet og af udtrykkene »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«. Den nederlandske regering ville desuden give en uafhængig ekspert til opgave at fastslå F & U-projektets afstand til markedet.
- (31) I denne supplerende udtalelse erklærer forfatteren i generelle vendinger, at det af projektplanen fremgår, hvilke aktiviteter, der var henholdsvis »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«. Forfatteren bemærker, at ved »concurrent engineering« (alle F & U-målsætninger søges nået samtidig med en tydelig markeds- og produktorientering) udviskes skillelinjen mellem de to begreber i nogen grad. Efter hans mening er kendsgerningerne i anmeldelsen imidlertid beskrevet så nøjagtigt som muligt, og overgangen mellem de to faser skulle være tilstrækkelig klarlagt i projektplanen. Desuden burde markeds- og produktorientering af F & U ikke fejlforklages som forberedelse til produktion.
- (32) Nederlandene har senere, og navnlig under et virksomhedsbesøg, som blev aflagt af tjenestemænd i Kommissionen, givet en nærmere forklaring og fremlagt dokumentation for projektets F & U-karakter, herunder en demonstration af diverse udviklingsstrin i forsknings-faciliteterne.
- (33) Med hensyn til den lille del af de ikke-støtteberettigede F & U-udgifter, som ville være tilovers efter afslutningen af det nuværende F & U-projekt, har Nederlandene bekræftet, at dette beløb sig til 15,9 mio. EUR, som Kommissionen havde oplyst. Dette beløb skulle være en del af yderligere ikke-støtteberettigede udgifter på 99,8 mio. EUR, der ville opstå ved markedsføringen af produktet.

Tidligere forskningsfinansiering til 1996 (7)

- (34) Océ har siden 1987 modtaget statsmidler til udviklingen af piezo-inkjetteknologier. Indtil 1996 er der ydet støtte til tre projekter til et samlet beløb af 4,2 mio. EUR gennem den af Kommissionen godkendte EFTTS-ordning ⁽⁸⁾. Denne F & U må helt igennem betragtes som en forundersøgelse til det nuværende projekt.
- (35) Océ har aldrig fremstillet en første laboratorium-prototype af en bredformat-inkjetfarveprinter, hvor der anvendes hotmelt-blæk og piezo-printhoveder. Det apparat, som var resultatet af den med EFTTS-midler finansierede undersøgelse havde kun en dyseenhed på 4 × 24 og ingen papirhåndtering. I slutningen af 1997 blev der fremstillet inkjetenheder med 75 dyser pr. tomme (3 dyser pr. millimeter), og de første enheder med 96 dyser pr. tomme (4 dyser pr. millimeter) blev fremstillet i begyndelsen af 1998. Målet var ved slutningen af 1998 at kunne fremstille en dyse med 2 × 128 (5 dyser pr. millimeter).
- (36) Forfatteren af den supplerende udtalelse frygter, at udtryk som »prototype« ikke ville blive defineret godt nok, navnlig i forbindelse med high-tech, og derfor ville kunne føre til fejlfortolkninger. Efter hans mening kan det, han har læst i projektbeskrivelsen og set under sit besøg på virksomheden, ikke opfattes som prototype i ordets normale betydning.

Støtteberettigelse og udgiftsfordeling

- (37) Med hensyn til fordelingen af udgifterne pr. år anså Nederlandene til at begynde med oplysningerne i bilaget til den oprindelige anmeldelse, hvori udgifterne var beregnet som et totalbeløb pr. F & U-mandår, for tilstrækkelige. Efter anmodning fra Kommissionen har Nederlandene ved skrivelser af henholdsvis 27. oktober, 12. november og 20. december 1999 fremlagt supplerende oplysninger om udgiftsberegningen, herunder navnlig en erklæring fra en uafhængig revisor. På basis af en analyse af de reelle udgifter for årene 1997 og 1998 erklærede revisoren, at de udgifter, der var anført som støtteberettigede, faktisk havde med COBALT-projektet at gøre, og at bogføringen af udgifterne til projektet foregik behørigt.
- (38) Nederlandene har revideret udgifterne til byggeriet. Det nye laboratorium var ganske vist nødvendigt for COBALT-projektet, men kun den midlertidige anvendelse af bygningen kunne komme i betragtning til støtte. Der var ingen planer for produktion af printere i industriel målestok i det nye laboratorium, og en sådan produktion ville heller ikke være mulig.

- (39) I et bilag blev der givet nærmere oplysninger om erhvervelsen af patenter og licenser. Under det besøg, som Kommissionens tjenestemænd aflagde virksomheden den 25. juni 1999, erklærede Nederlandene, at patenterne var nødvendige for at sikre, at Océ i sidste ende kunne gøre kommerciel brug af sine F & U-resultater. De var ikke nødvendige for F & U-projektets tekniske udvikling. Forfatteren til den supplerende udtalelse var tidligere kommet til samme resultat.

Tilskyndelsesvirkningen

- (40) Océ begyndte i 1986 med systematisk forskning på området inkjetteknologier. Inden da havde man kun iværksat lejlighedsvis projekter med inkjetblæk. Ved begyndelsen af forskningsperioden var bestræbelserne overvejende rettet mod blæksammensætningen til piezoelektriske og termiske inkjets, selv om der også blev arbejdet noget med kontinuerlig inkjetteknologi.
- (41) Udgiftsforøgelsen skulle navnlig være vanskelig at dokumentere for F & U-projekter, der gennemføres af store virksomheder. Océ's forskningsindsats øgedes med COBALT-projektet, målt såvel i investerede beløb som i antallet af ansatte forskere. Endvidere skulle den påtænkte støtte øge forskningens tempo og intensitet. I skrivelse af 25. marts 1999 påpegede Nederlandene, at på grund af uvished om støttetildelingen i årene 1997-1999 ville antallet af mandår, der faktisk var afsat til projektet, kun udgøre 270 i stedet for de planlagte 475.
- (42) Ifølge forfatteren til den supplerende udtalelse er den relevante sektor, mikrosystemteknologi, kendetegnet ved konstant innovation, med hastigt forøgede produktpræstationer. Han mener, at enhver markedsdeltager, for at kunne blive på markedet, er tvunget til at gøre en stor F & U-indsats.
- (43) Med hensyn til risiciene mener forfatteren til den supplerende udtalelse, at COBALT-projektet, hvis det lykkes, vil betyde et »spring fremad« for printerteknologien, men at projektet også i ekstremt høj grad er udsat for at slå fejl på grund af dets komplekse tekniske karakter.

IV. VURDERING AF STØTTEN

Støtte som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1

- (44) EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fastsætter, medmindre andet gælder, at statsstøtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, er uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne.

⁽⁷⁾ En detaljeret beskrivelse af tidligere F & U er affattet i den del af denne beslutning, der indeholder vurderingen.

⁽⁸⁾ Se fodnote 6.

- (45) Den påtænkte støtte på 22,7 mio. EUR er støtte som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1, fordi den ved hjælp af statsmidler fritager Océ for en del af de udgifter, som virksomheden ellers selv skulle betale.
- (46) Når finansiel statsstøtte styrker en virksomheds stilling i forhold til konkurrenterne i Fællesskabet, må denne støtte anses for at være konkurrencefordrejende. Konkurrenter er virksomheder, der konkurrerer på de samme produktmarkeder. Disse markeder bestemmes af substituerbarheden på produkternes efterspørgsels-side⁽⁹⁾. I tilfælde af F & U skal navnlig de markeder undersøges, som er markeder for produkter, der er et resultat af den pågældende F & U, og muligvis selve markedet for F & U-aktiviteter. De direkte produktmarkeder for resultatet af Océ's F & U er markederne for CAD-printere og det såkaldte marked for grafisk gengivelse. Eftersom der er mindre konkurrenter på printermarkedet og markedet for F & U-aktiviteter, går man ud fra, at Nederlandenes påtænkte støtte til Océ vil fordreje konkurrencen som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1.
- (47) Fordi der inden for såvel printere som delkomponenter, basismateriale og sekundært tilbehør foregår en intensiv handel mellem medlemsstaterne, er Kommissionen af den mening, at støtten til Océ vil påvirke samhandelen.

Undtagelser for F & U-støtte på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c)

- (48) EF-traktatens artikel 87 har i stk. 2 og 3 nogle undtagelser fra princippet om uforenelighed med fællesmarkedet.
- (49) Eftersom den påtænkte støtte til Océ er F & U-støtte, falder den ikke ind under den i stk. 2 omhandlede undtagelse. Støtten er nemlig hverken a) af social karakter til enkelte forbrugere, eller b) bestemt til at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller af andre usædvanlige begivenheder, eller c) støtteforanstaltninger for økonomien i visse af Forbundsrepublikken Tysklands områder. Ej heller ydes støtten i et område, der er støtteberettiget i kraft af den i stk. 3, litra a) eller c), omhandlede undtagelse for regionalstøtte. Endelig finder heller ikke undtagelsen i stk. 3, litra b), vedrørende projekter af fælleseuropæisk interesse anvendelse, og Nederlandene har heller ikke søgt at påvise anvendeligheden heraf.

- (50) Således resterer kun den i EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), omhandlede undtagelse om støtte til fremme af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. På grundlag af denne traktatbestemmelse har Kommissionen fastsat F & U-rammebestemmelserne, der fungerer som rettesnor for dens bedømmelse af støtte til forskning og udvikling.
- (51) I henhold til punkt 3.6 i F & U-rammebestemmelserne vil Kommissionen ved sin vurdering om anvendeligheden af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c), navnlig se på forskningens art, de begunstigede, støtteintensiteten og resultaternes disponibilitet.

Vurdering af forskningens art

- (52) Punkt 2.2 i F & U-rammebestemmelserne fastsætter, at jo nærmere F & U-projektet kommer den kommercielle udnyttelse, jo større kan statsstøttens fordrejende virkning være. For at fastslå F & U-projektets afstand til den kommercielle udnyttelse, sonderer Kommissionen mellem »grundforskning«, »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«.
- (53) I Océ's tilfælde planlægger Nederlandene at yde støtte til de to faser »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«. I bilag I til F & U-rammebestemmelserne defineres de to begreber. Ved »industriel forskning« forstås planlagt eller kritisk undersøgelse med henblik på erhvervelse af ny viden, for at denne viden kan udnyttes til udvikling af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser, eller medføre en mærkbar forbedring af de eksisterende produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Ved »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« forstås konkretisering af resultaterne af industriel forskning i en plan, et projekt eller en tegning for nye, ændrede eller forbedrede produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser, herunder skabelse af en første prototype, der ikke kan udnyttes kommercielt.
- (54) Som det fremgår af bilag I, er disse definitioner vejledende og kun tænkt som en hjælp til medlemsstaterne ved udformning af deres anmeldelse. Kommissionen påpegede i sin skrivelse til Nederlandene af 12. maj 1998 udtrykkeligt, at det er op til Nederlandene at dokumentere, at det projekt, der skal støttes, falder inden for disse definitioner.

⁽⁹⁾ Eftersom EF-traktatens artikel 87, stk. 1, også omtaler en truende fordrejning af konkurrencen, skal også potentielle konkurrenter tages i betragtning, hvorved analysen forskydes til begrebet substituerbarhed på udbudssiden, dvs. muligheden for, at en anden virksomhed går over til at fremstille det pågældende produkt. Eftersom der i dette tilfælde også er tale om faktisk konkurrence, er det i denne beslutning ikke nødvendigt at undersøge substituerbarheden på udbudssiden i detaljer.

- (55) Nederlandene har beskrevet F & U-projektet i fem dele 1) piezo-printhovedteknologi, 2) printhead-produktionsteknologi, 3) hotmelt-blæk, 4) integrering af printheadet med andre printerkomponenter, og 5) »front-end«-aspekter. For hvert af disse dele blev der to forskningsfaser »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« belyst ved hjælp af en opsummering af aktiviteterne. Udgifterne blev kun specificeret pr. dellemne og forskningsfase.
- (56) Ved indledning af den formelle undersøgelsesprocedure gav Kommissionen udtryk for alvorlig tvivl om den nederlandske inddeling af aktiviteterne i forskningsfaserne. Kommissionen konstaterede, at beskrivelsen af de aktiviteter, der hører til dellemnerne, ikke automatisk hørte ind under de begreber, der er anvendt i F & U-rammebestemmelserne. Navnlig udviste beskrivelserne af de aktiviteter, der blev udpeget som »udviklingsaktiviteter på prækonkurrence-stadiet«, overensstemmelse med produktudviklingsaktiviteter i fasen med forberedelse og seriefremstilling. Eksempler på de nævnte aktiviteter er: udvikling af et system til kontrol med de samlede produktionsudgifter, udvikling af en støvfri emballage til blæk, regelmæssig kontrol af printkvaliteten og printpålidelighed og af arbejdssteder, fastlæggelse af en standard for farvereproduktion samt udvikling af et interface til scannere.
- (57) Forfatteren til den supplerende udtalelse, der blev fremlagt den 11. november 1998, er ekspert på området mikrosystemteknologi og udtaler, at han, efter at have set projektplanen og besøgt virksomheden, er af den mening, at forskellen mellem »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« er gængs så korrekt som muligt i projektplanen. Kommissionen bemærker, at han ikke giver en definition på de anvendte begreber og heller ikke specifikt henviser til brugen af begreberne i F & U-rammebestemmelserne. Endvidere skriver han, at han ikke har kendskab til nogen igangværende forskning i andre virksomheder, og at han med hensyn til vurdering af den seneste tekniske udvikling navnlig baserer sig på data fra Océ. Han har heller ikke et generelt overblik over patentsituationen på dette område. Endelig har han erklæret, at grænsen mellem de to begreber i nogen grad udviskes ved »concurrent engineering« (alle F & U-målsætninger søges opfyldt samtidig, og forskningen er tydeligt markeds/produktorienteret).
- (58) Kommissionen mener ikke, at indholdet i den supplerende udtalelse er tilstrækkeligt til at fjerne de forbehold, som den har givet udtryk for ved indledning af den formelle undersøgelsesprocedure. Navnlig finder Kommissionen, at rapporten indeholder utilstrækkelige anvisninger til påvisning af skillelinjen mellem projektplanens to forskningsfaser »industriel forskning« og »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«.
- (59) Eftersom Nederlandene ikke klart har dokumenteret, hvilken form for forskning projektet vedrører, og heller ikke har fastslået afstanden til markedet, undersøger Kommissionen den specifikke kontekst for Océ's F & U-projekt. I den forbindelse har man evalueret tre væsent-

lige faktorer, der vil blive sammenfattet hver for sig: 1) den F & U, som virksomheden tidligere har udført på dette område med henblik på at placere COBALT-projektets start, 2) projektets foreslåede udgiftsstruktur med henblik på at undersøge F & U-projektets slutfaser, og 3) den seneste teknologiske udvikling med henblik på at vurdere Océ's indsats i lyset af de generelle F & U- og produkttendenser i sektoren.

Vurdering af Océ's tidligere F & U på dette område

- (60) Ifølge Nederlandene påbegyndte Océ i 1986 systematisk forskning på området inkjetteknologi. Siden 1987 har Océ været tilkendt statsstøtte til udviklingen af piezo-inkjetteknologier, og i perioden indtil 1996 har virksomheden modtaget 4,2 mio. EUR i støtte. Herunder følger en mere detaljeret beskrivelse, som er fremlagt af Nederlandene.
- (61) I 1987 blev der udbetalt støtte på 0,1 mio. EUR til et projekt med titlen »Piezo-elektrische materialen voor gebruik in inkjet multi-nozzle arrays«. Projektet fastlagde specifikationer for piezoelektrisk materiale til brug i inkjetenheder på 16 dyser pr. millimeter.
- (62) I 1991 blev der ved hjælp af EFTTS-ordningen ydet støtte på 0,9 mio. EUR til et projekt med titlen »Nieuwe inkjettechnologieën voor kopiëren en printen in kleur«. Projektet fokuserede på udviklingen af en multidyse-enhed med høj tæthed, interaktion mellem enhed og blæk samt udvikling af hotmelt-blæk og vandlatex-blæk.
- (63) I 1994 blev der tilkendt støtte på 3,2 mio. EUR til et projekt med titlen »Inkjet«, der løb mellem 1994 og 1996 og var rettet mod udviklingen af en piezo-3 inkjet-teknologi til brug med hotmelt-blæk ved en temperatur på cirka 120 °C. Projektet omfattede afslutning af arbejdet med udkast til inkjetenheder af flere typer og fremstilling af testenheder med henblik på at studere jet-funktionen.

Endvidere blev der udført arbejde med metoder til produktion af blækkkanaler (inden for en enhed) med brug af mikroteknologi, fotolitografi og ætsningsprocesser samt galvanoplastik. Der blev udviklet sammenføjningsmetoder med henblik på at forbinde piezoelektriske materialer indbyrdes og med et substrat.

Arbejdet omfattede også savning og støbning af piezo-materialer og den endelige udvælgelse blandt de piezo-materialer, der var udvalgt ved en forundersøgelse. Den indbyrdes forbindelse mellem piezoelementerne og styreelektronikken blev studeret, og der blev valgt en forbindelsesteknologi. I 1996 blev der i begrænset omfang fremstillet brede enheder (2 × 128 dyser).

Der blev forsket i materialer til enheder, herunder piezo-materialernes holdbarhed, kemiske angreb fra blækket samt lime- og svejseprocesser.

Endvidere er der arbejdet med hotmelt-blæk, herunder udvikling af en formel, interaktion mellem blæk og printhead, og print- og farve kvalitet. Der er fundet nye retninger for udviklingen af hotmelt-blæk.

Endelig omfatter aktiviteterne udluftning af blækkana-lerne i printheadet og blæksystemet. Tilførslen af blæk til enheden og opvarmning af hele printheadet er afprøvet. Der er bygget en komplet testopstilling, hvormed man printede fra en rulle i A0-format. Der blev printet i fuld farveskala med fire smalle enheder.

(64) Kommissionen bemærker, at virksomheden henimod 1996 med statsstøtte havde udviklet nøgleteknologier og printerkomponenter og integreret dem til en laboratoriemodel. Nederlandene forklarer imidlertid udtrykkeligt, at Océ aldrig har fremstillet en første laboratorieprototype af en bredformat-inkjetfarveprinter med hotmelt-blæk og piezo-printhead. Det apparat, der var resultatet af den forundersøgelse, som blev finansieret af EFTTS-ordningen, havde kun en enhed med 4 × 24 dyser og ingen papirhåndtering.

(65) Ved bedømmelsen af resultaterne af det tidligere projekt indtil 1996 i lyset af den beskrivelse, der er givet af COBALT-projektet, har Kommissionen indsamlet data om projektets begyndelse, for ved hjælp af disse at kunne evaluere de yderligere F & U-udfordringer, som COBALT-projektet byder på.

(66) Nederlandene har erklæret, at Océ i slutningen af 1997 fremstillede inkjetenheder med 75 dyser pr. tomme (3 dyser pr. millimeter), og at de første enheder med 96 dyser pr. tomme (4 dyser pr. millimeter) blev produceret i begyndelsen af 1998. COBALT-projektets mål var derimod at producere en 2 × 128 dyseenhed (5 dyser pr. millimeter enhed) mod slutningen af 1998.

(67) Af de data, som Nederlandene fremlagde, udleder Kommissionen, efter en sammenligning af projektets tekniske karakteristika, at de væsentligste yderligere tekniske udfordringer ved COBALT-projektet i forhold til tidligere projekter først og fremmest går ud på at udvikle højere dysetæthed og styring af den krydstale, der herved opstår mellem dyserne. I anden omgang ligger udfordringen i at styre den kemiske påvirkning af materialerne med polymere blæktyper ved 130 °C. En tredje udfordring består i det faktum, at teknologien skal være egnet til anvendelse på almindeligt papir. Den fjerde udfordring går ud på at finde en kostpræeffektiv produktions-teknologi.

(68) Ved virksomhedsbesøget fik Kommissionen bekræftet de ovennævnte oplysninger om projektets fremadstræbende karakter og de teknologiske udfordringer. Det førte imidlertid ikke til den slutning, at nogen af F & U-akti-viteterne kunne betragtes som »industriel forskning« som omhandlet i F & U-rammebestemmelserne.

(69) Kommissionen konkluderer, at COBALT-projektet ræk-ker videre end de resultater, der er nået med de tidligere projekter.

Vurdering af det samlede projekts udgiftsstruktur

(70) Med udgangspunkt i Océ's tidligere F & U-resultater på området bredformat-piezo-farveprintere med inkjettek-nologi og hotmelt-blæk, vurderer Kommissionen COBALT-projektets udgiftsstruktur for at fastslå, hvilken fase i den samlede produktudvikling de støtteberettigede udgifter hører til.

(71) I den oprindelige anmeldelse af 18. december 1996 redegjorde Nederlandene for, at slutproduktets rester-ende udviklingsaktiviteter skulle begynde med laborato-riemodellerne og -prototyperne og føre til det endelige design af printeren, herunder produktionsmetoden og andre produktionsmidler. Denne fase skulle koste cirka 15,9 mio. EUR.

(72) Kommissionen bad Nederlandene forklare, hvorfor cirka 80 % af de samlede udgifter er blevet betragtet som støtteberettigede F & U-udgifter. I sit svar af 28. maj 1997 gav Nederlandene oplysning om nye samlede projektudgifter for perioden, indtil produktet sendes på markedet. Disse udgifter androg 202 mio. EUR i stedet for de 118 mio. EUR, som projektet oprindelig skulle koste. Disse yderligere, ikke-støtteberettigede udgifter omfatter investeringer i produktion, markedsføring og service. Nederlandene har senere bekræftet disse beløb: efter afslutning af COBALT-projektet skulle kun 15 % af udgifterne være ekstra F & U-udgifter. Disse 15,9 mio. EUR skulle udgøre en del af de nævnte udgifter på 99,8 mio. EUR, inden produktet sendes på markedet.

(73) Kommissionen konkluderer, at Nederlandene har til hensigt at yde støtte til projektudgifterne indtil det punkt, hvor der kun er behov for meget ubetydelige udviklingsudgifter forud for fasen med forberedelse af serieproduktion og markedsintroduktion af et slutpro-dukt.

Vurdering af den tekniske udvikling

(74) En analyse af den tekniske udvikling tjener to formål. Allerførst kan man herved bestemme de teknologiske udfordringer i den pågældende F & U ved at undersøge, hvilken F & U der foregår i andre virksomheder med sammenlignelige aktiviteter. For det andet er analysen relevant for F & U-aktiviteter hos konkurrenter på produktmarkedet. Ved hjælp heraf kan man undersøge markedets udviklingsdynamik og placere Océ's bestræ-belser i perspektivet af de generelle F & U- og produkt-tendenser i sektoren.

- (75) Hvad de teknologiske udviklinger angår, er der forskellige andre virksomheder, der udvikler hotmelt-piezoelektriske printhoveder og blæktyper, og som ser ud til at støde på lignende teknologiske udfordringer. Nederlandene har påpeget, at Océ's hotmelt-polymere blæktyper har andre karakteristika end andre virksomheders hotmelt-blæktyper på harpiksbasis. Navnlig skulle blækkets ætsende virkning ved temperaturer på over 130 °C give yderligere problemer. På trods af en anmodning herom har Kommissionen imidlertid ikke modtaget oplysninger til støtte for denne påstand. Forfatteren af den supplerende udtalelse kommer ikke ind på dette spørgsmål.
- (76) Af de data, som Kommissionen har til rådighed, konkluderer den, at COBALT-projektet ganske vist omfatter særlige blækarakteristika, men at det kan retfærdiggøres at sammenligne de teknologiske udfordringer ved COBALT-projektet med det nærmeste alternativ: udviklingen af andre hotmelt-printere og printhoveder. Hotmelt-inkjetprintere blev for første gang markedsført i midten af firserne ⁽¹⁰⁾. Allerede i 1995 blev der sendt avancerede hotmelt-piezoelektriske inkjetfarveprintere på markedet for kontorprintere ⁽¹¹⁾ (se tabellen). De printere fra Tektronix og Mutoh, der i 1996 og 1997 kom på markedet, har efter forlydende ikke behov for et printmedium med special-coating, men kan printe på stort set ethvert emne, fra pergament til vinyl og kanvas. Mutoh HJ-800 kan printe en plakat (34 gange 44 tommer) med 300 dpi på cirka 12 minutter (standardfunktion). DisplayMaker, der har været fremme siden 1996, printer en fotorealistisk plakat på cirka 6 minutter. Teknologien er til stadighed i kraftig udvikling, og printhastigheden er siden da steget betragteligt ⁽¹²⁾. Andre væsentlige F & U-parter er firmaerne Spectra, Brother og Dataproducts.

Tabel

Piezoelektriske hotmelt-inkjetfarveprintere i bredformat

Firma	Produktnavn	Markedsintroduktion	Produktbeskrivelse (hotmelt piezo-inkjetfarveprinter)
Alpha Merics Corp.	Spectrum	slutningen 1995	51-tommer printbredde 300 dpi ⁽¹⁾
ColorSpan Corp.	DisplayMarker Express	1995/1996	høj hastighed 4-tommer printbredde, 307 dpi
Tektronix	Phaser 600	november 1996	36-tommer printbredde, 300 dpi
Mutoh	HJ-800M	marts 1997	36-tommer printbredde, 300 dpi

⁽¹⁾ Opløsningen, og dermed printkvaliteten, måles i dots pr. inch (punkter pr. tomme): dpi.

- (77) Hvad markedsudviklingen angår, er bredformat-printere til grafiske anvendelser på basis af flydende blæk stærkere repræsenteret end printere på basis af blæk i fast form. Printere på basis af piezoelektriske inkjetteknologier og på basis af termiske piezoelektriske inkjetteknologier har en solid position på markedet og konkurrerer med hinanden. Ligesom udviklerne af blæk i fast form retter udviklerne af flydende blæk sig mod sammenlignelige produktspecifikationer ⁽¹³⁾.

⁽¹⁰⁾ Howtek's Thermo-Jet og Pixelmaster.

⁽¹¹⁾ »Color encroaches on the desktop«, Byte, juni 1995.

⁽¹²⁾ I 1998 demonstrerede Tektronix laboratoriemodeller af hotmelt-blækprintere med hastigheder op til 100 (småformat) farvesider pr. minut (pressemeldelse af 13.10.1998). De seneste markedsførte småformatprintere med blæk i fast form fra Alpha Merics bruger små stifter med blæk i fast form på harpiksbasis og kan pr. minut producere 10 sider fotorealistiske farveprints med op til 1 200 punkter pr. tomme (dpi).

⁽¹³⁾ En af de første piezoelektriske inkjetprintere, der var i stand til at producere fotorealistiske farveprint med 360 dpi var CAMMJET, der i 1996 blev introduceret af Roland. Den hurtige udvikling i piezoelektrisk printhovedteknologi fremgår af det faktum, at virksomheden i 1998 bragte Hi-Fi Jet, en bredformat-printer, der kunne producere fotorealistiske print med 1 440 dpi, på markedet. Diverse andre produkter kan producere print i 54 tommers bredde med en opløsning på 720 dpi. Hvad printhastigheden angår, kan forskellige printere af den nuværende generation printe en plakat (34 gange 44 tommer) med en opløsning på 300-360 dpi på ca. 4 minutter. Xerox ColorgrafX Xpress 54, CalComp Crystaljet 7 000-serien, Raster Graphics Piezo Print 5 000 og ColorPix Pro 54 hører til denne gruppe. Produkter på basis af termiske inkjetteknologier kom i handelen først i halvfemserne, Encad og Hewlett-Packard udsendte de første bredformat-printere i 1993. De seneste produkter, som f.eks. Encad PRO 600e og HIP DesignJet 3 500CP, kan printe en plakat (34 gange 44 tommer) med 600 dpi på ca. 7 minutter (økonomifunktion). På grund af de konstante krav på området termisk inkjetteknologi findes der nu produkter på markedet med en printbredde på 72 tommer og en opløsning, der angives til 1 200 dpi (f.eks. Colorspan's DisplayMaker-serie).

- (78) Hvad angår virksomheder, der retter sig mod de væsentligste delkomponenter, printhoveder og/eller blæk, udvikler europæiske konkurrenter komponenter, som svarer til produkter i handelen. Modular Ink Technology (Sverige) udvikler og fremstiller højtydende PiezoJet-printhoveder. I kombination med specielt sammensatte blæktyper kan disse printhoveder bruges til talløse printformål, herunder grafiske farveprintere i bredformat. Således anvendes PiezoJet-printhoveder i PiezoPrint 5000 og inkjetfarveprinterne i bredformat til grafiske anvendelser VivaGrafX. Xaar plc (Det Forenede Kongerige) udvikler piezo-inkjetprinthead og blæktyper, der muliggør næsten fotorealistisk print med høj hastighed. Ved hjælp af dattervirksomheden XaarJet vil Xaar fremstille printhead til specialopgaver og små oplag og udvikle blæktyper til printning på et bredt udvalg af materialer, herunder papir, karton, plastic og metal. Via dattervirksomheden Xaar Technology giver virksomheden sin teknologi i licens til store printerfabrikanter med et bredt produktsortiment, herunder bredformatfarveprintere. Xennia Technology Ltd (Det Forenede Kongerige) er en betydningsfuld udvikler af blæk til industrielle og kommercielle inkjetprintopgaver.
- (79) Af analysen af teknologiske tendenser og markedstendenser fremgår det, at beskrivelsen af den af Océ udviklede hotmelt-inkjetprinter i bredformat 1) drejer sig om teknologiske udfordringer, som andre virksomheder også står overfor, og 2) stemmer overens med generelle produktudviklingsmål hos mange virksomheder, der udvikler inkjetprintere eller delkomponenter til grafiske farveprintopgaver.
- (80) Visse af de omtalte udviklingsmålsætninger for Océ-printeren er ikke avancerede i forhold til den eksisterende teknologi, som for eksempel udviklingen af inkjetenheder (2×128 dyser) med en integrationstæthed på 4 dyser pr. millimeter, der er egnede til hotmelt-blæk. En anden markedsført printer med blæk i fast form til kontoropgaver bruger nye faste blækstifter på harpiksbasis og har et nyt printhead med 448 dyser, ligeligt fordelt over fire procesfarver. XaarJet tilbyder 70 mm printhead med 500 eller 1 000 dyser, hvilket stemmer overens med en dysetæthed på henholdsvis 7 og 14 dyser pr. millimeter. Dette er mere end tre gange den dysetæthed, som Océ håber at nå.
- (81) Kommissionen konkluderer, at de teknologiske udfordringer for virksomheden i mange henseender stemmer overens med de generelle F & U-udfordringer hos de konkurrenter, der kun beskæftiger sig med udviklingen af beslægtet teknologi. Forfatteren af den supplerende udtalelse bekræfter, at udviklingen i sektoren går lynhurtigt, og at den relevante sektor mikrosystemteknologi kendetegnes ved konstant innovation og hurtige præstationsforbedringer. Efter hans mening, hvilket er bekræftet af Nederlandene, er alle markedsdeltagere nødsaget til at gøre en stor F & U-indsats for at kunne hævde sig på markedet.
- (82) Det faktum, at der allerede er sammenlignelige produkter på markedet, med printhastighed og blækarakteristika som de væsentligste forskelle, er for Kommissionen et tegn på, at Océ's F & U-projekt må anses for at befinde sig nær på markedet.

Konklusion af vurderingen af afstanden til markedet

- (83) Ovenstående vurdering viser, at:
- Océ i tidligere F & U-aktiviteter har gjort væsentlige fremskridt på det samme område
 - Nederlandene agter at støtte aktiviteterne til et meget fremskredet projektstadium, hvorved 85 % af alle udgifter forud for fasen med forberedelse af serieproduktion og markedsintroduktion anses for støtteberettigede
 - de teknologiske fremskridt som følge af Océ's F & U stemmer overens med andre virksomheders teknologiske udfordringer, og at Océ's COBALT-projekt stemmer overens med den generelle produktudviklingstendens i sektoren.

- (84) Set i sammenhæng fører disse elementer Kommissionen til det endelige resultat, at Océ's udviklingsaktiviteter befinder sig nær på den kommercielle udnyttelse som omhandlet i punkt 2.2 i F & U-rammebestemmelserne. Der hersker fortsat tvivl med hensyn til Nederlandenes påstand om, at udviklingen af piezo-printhoveder til brug sammen med hotmelt-blæk er ny og banebrydende, og at denne F & U til dels kan betegnes som »industriel forskning« og indplaceres på større afstand af markedet.
- (85) Det kan dog konkluderes, at den forskning, som Océ udfører inden for rammerne af COBALT-projektet »mindst« kan betegnes som »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«, i betragtning af de i betragtning 67 og 68 beskrevne tekniske udfordringer for projektet på tre områder: 1) større dysetæthed og krydstale mellem dyser, 2) de polymere blæktypers ætsende egenskaber, 3) det faktum, at teknologien skal være egnet til anvendelse på almindeligt papir samt 4) en omkostningseffektiv produktionsteknologi. Kommissionen vurderer derfor, at den tilladte støtteintensitet for hele projektet kan sættes til mindst 25 %, fordi dette ville være den tilladte støtteintensitet, hvis hele COBALT-projektet bestod af F & U med hensyn til »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« i overensstemmelse med bilag I i F & U-rammebestemmelserne.

Vurdering af de støtteberettigede udgifter

- (86) Ved indledning af proceduren anmodede Kommissionen Nederlandene om en bedre forklaring på, hvorledes et beløb på 93,6 mio. EUR kommer i betragtning til støtte på grundlag af bilag II i F & U-rammebestemmelserne, navnlig med hensyn til erhvervelse af patenter og licenser. Med hensyn til udgifterne til bygninger var Kommissionen i tvivl om, hvorvidt dele af de nye faciliteter var bestemt for serieproduktion af piezo-printhovedenheder.
- (87) Nederlandene svarede i første instans med en henvisning til den oprindelige anmeldelse og de deraf følgende breve og gav kun nærmere oplysninger om udgifterne til patenter og licenser. Bortset fra udgifterne til bygninger og patenter/licenser blev langt størstedelen af de støtteberettigede udgifter opgivet som arbejde i mandår for forskere, idet man baserede beregningen på den fremgangsmåde, der anvendes ved Fællesskabets Esprit-projekter. De udgiftskategorier, der anvendes ved denne metode, er: lønninger, andre personaleudgifter, udstyr, materialer og værktøj samt øvrige udgifter, hver især opstillet som direkte udgifter og vedligeholdelsesudgifter. Bilag II i F & U-rammebestemmelserne omfatter disse udgiftskategorier. Kommissionen betragter derfor disse udgiftselementer som støtteberettigede udgifter som formelt omhandlet i bilag II til F & U-rammebestemmelserne.
- (88) Med hensyn til bygninger forklarede Nederlandene, at der ikke var planer om printerproduktion i industriel målestok i det nye laboratorium, og at en sådan produktion heller ikke ville være mulig. Under besøget den 25. juni 1999 havde Kommissionen lejlighed til at foretage en tilstrækkelig kontrol af bygningerne. Kommissionen betragter således også udgifterne på 0,6 mio. EUR, som revideret af Nederlandene selv, som støtteberettigede.
- (89) Med hensyn til erhvervelse af patenter og licenser fastsættes det i bilag II til F & U-rammebestemmelserne, at sådanne udgifter kun må gå til forskning. Nederlandene har erklæret, at patenterne ikke som sådan bruges til F & U-projektet, men at de i stedet skal sikre, at den senere kommercielle udnyttelse ikke hindres af ikke-realisable intellektuelle rettigheder. Da udgifterne går til at sikre produktionen og ikke til forskningen, anser Kommissionen ikke disse udgifter for berettigede i henhold til rammebestemmelserne. Beløbet på 22,7 mio. EUR til erhvervelse af patenter og licenser kommer derfor ikke i betragtning til statsstøtte på grundlag af EF-traktatens artikel 87, stk. 3, litra c).
- (90) På Kommissionens anmodning fremlagde Nederlandene ved skrivelser af henholdsvis 27. oktober, 12. november og 20. december 1999 supplerende oplysninger om udgiftsberegningen, herunder navnlig en revisionserklæring. Ifølge erklæringen, der var baseret på revisorens analyse af de faktiske udgifter for årene 1997 og 1998, drejede de støtteberettigede udgifter sig kun om COBALT-projektet. Den uafhængige revisor erklærede endvidere, at projektudgifterne var korrekt beregnet, og at opsplitningen af udgifter var helt i overensstemmelse med Esprit-metoden, som omhandlet i anmeldelsen.

- (91) De nederlandske myndigheder fremlagde ligeledes oplysninger med hensyn til de nye overslag over udgifterne til projektet, eftersom disse var betydeligt højere end oprindelig anmeldt. Ifølge de nye overslag skulle udgifterne beløbe sig til 209,625 mio. NLG (95,1 mio. EUR), eksklusiv udgifterne til patenter og licenser.
- (92) Kommissionen konkluderer, at de 95,1 mio. EUR kommer i betragtning til støtte på grundlag af F & U-rammebestemmelserne.

Vurdering af støttens tilskyndelsesvirkning og nødvendighed

- (93) I F & U-rammebestemmelsernes punkt 6.1 fastsættes det, at statsstøtte til F & U-virksomheder skal tilskynde til supplerende F & U-aktiviteter ud over dem, som virksomhederne allerede har i gang som en del af deres daglige aktiviteter. Hvis denne virkning ikke fremgår klart, kan Kommissionen se mindre velvilligt på en sådan støtte end normalt.
- (94) I overensstemmelse med punkt 6.2 tager Kommissionen, med henblik på at undersøge om virksomheder i kraft af den påtænkte støtte udfører mere forskning, end de ville have gjort uden denne, navnlig højde for målelige faktorer, et projekts fejlallokering på markedet, de ekstra udgifter, som grænseoverskridende samarbejde medfører, og andre relevante faktorer. Målelige faktorer kan være ændringer i F & U-udgifter, i antallet af personer, der beskæftiger sig med F & U-aktiviteterne, og i den procentdel af omsætningen, der sættes af til F & U. En påtænkt støtte kan ligeledes tillades, hvis støtten bidrager til et forskningsprojekt, som ville have været mindre ambitiøs uden støtten, eller som ikke ville kunne være gennemført inden for samme frist. I tilfælde af konkrete projekter i store virksomheder, som gennemfører forskning i nær tilknytning til det kommercielle udnyttelsesstadium, vil Kommissionen, i henhold til rammebestemmelsernes punkt 6.5, lægge særlig vægt på de omtalte betingelser. I henhold til punkt 6.3 i rammebestemmelserne skal medlemsstaten påvise støttens tilskyndelsesvirkning.
- (95) Nederlandene har erklæret, at Océ's F & U-udgifter ville stige på grund af støtten, at flere personer ville blive beskæftiget, og at støtten ville øge tempoet i F & U-indsatsen og gøre den mere ambitiøs. Desuden har Nederlandene anført, at projektet rummer en stor risiko for at slå fejl i teknologisk og kommerciel henseende. Endelig lægges der vægt på projektet som katalysator for samarbejdet med andre virksomheder.
- (96) Kommissionen bemærker, at F & U-udgifterne og antallet af arbejdstagere på F & U-området i de seneste år har vist en kraftig stigning i absolutte tal. F & U-udgifterne er fordoblet, og der er udvidet med ca. 100 mandår F & U til forskere, hvilket udgør en stigning på omkring 10 %. F & U-udgifternes andel af virksomhedens samlede omsætning er samtidig dalet fra 6,3 % til 5,6 %. De nederlandske myndigheder forklarer denne nedgang med den senere tids erhvervelse af andre virksomheder. Herved stiger omsætningen, uden at F & U-udgifterne øges tilsvarende⁽¹⁴⁾. Nederlandene påpegede endvidere, at hele projektet er to år bagud for den oprindelige tidsplan, til dels på grund af usikkerheden om støtten, samt at antallet af arbejdstagere og F & U-udgifterne var væsentligt lavere end oprindelig planlagt.
- (97) Skønt de reelle data vedrørende de målelige faktorer ikke ser ud til entydigt at dokumentere støttens tilskyndelsesvirkning, må Kommissionen tage i betragtning, at disse data, der er baseret på historiske og ikke på forventede fremtidige F & U-aktiviteter, i dette tilfælde ikke kan være tilstrækkelige til at bedømme tilskyndelsesvirkningen af en støtte, der endnu ikke er udbetalt. Kommissionen må derfor undersøge andre relevante faktorer, som f.eks. allokeringsfejl på markedet, som nævnt i punkt 6.2 i F & U-rammebestemmelserne.

⁽¹⁴⁾ Forfatteren til den supplerende udtalelse er af den mening, at det i sektoren for mikrosystemteknologi er normalt med en andel på 6 % til F & U-udgifter.

- (98) Hvis et F & U-projekt rummer en stor risiko for at slå fejl i teknologisk henseende, anser Kommissionen det for mere sandsynligt, at virksomheder kun påtager sig den pågældende F & U, hvis der er et finansielt incitament hertil. Nederlandene har erklæret, at på det tidspunkt, hvor man besluttede at gennemføre COBALT-projektet, var risiciene i forbindelse med projektet meget store. En del af den aktuelle forsinkelse med projektets gennemførelse skyldes efter sigende, at udviklingen af bestemte specifikke komponenter var slået fejl i sin oprindeligt planlagte form. Eftersom flere betydningsfulde delprojekter efter forlydende er slået fejl, konkluderer Kommissionen nu bagefter, at projektet reelt rummede store teknologiske risici.
- (99) Nederlandene hævder fremdeles, at projektet stadig rummer en stor kommerciel risiko, som skulle have forbindelse med de særlige kendetegn for det marked, hvor Océ er aktiv. Markedet for farveprintere med høj printhastighed styres af nogle få store europæiske virksomheder. Adgangen til markedet er kendetegnet ved høje tærskler i form af de store F & U-investeringer, der skal gøres forud for udvikling af et nyt konkurrerende produkt. I dette miljø skulle en virksomhed som Océ, der er lille i forhold til sine konkurrenter, løbe en særlig stor risiko for, at forskningsprojektet, i betragtning af konkurrenternes stærke stilling, i sidste ende ville slå fejl. De større virksomheder skulle kunne bruge deres magt på markedet til at forhindre, at en relativt lille markedsdeltager med succes kunne udvikle egne teknologier og bringe dem på markedet. Uden støtte ville denne risiko kunne afholde Océ fra at bruge anselige summer på et risikabelt og langvarigt forskningsprojekt. Støtten kan derfor tilskynde virksomheden til at gå videre i sine forskningsbestræbelser, end den ellers ville gøre. Kommissionen kan på grundlag af sine egne iagttagelser acceptere Nederlandenes beskrivelse af markedssituationen. Når man oven i købet tager i betragtning, at der, så vidt vides, ikke findes andre virksomheder, der udvikler en lignende teknologi på polymerbasis, er Kommissionen af den mening, at Océ's indsats går videre, end hvad der er normalt i denne sektor.
- (100) I betragtning af Nederlandenes argumenter vedrørende målelige kriterier, og navnlig dets vurdering af andre relevante faktorer, konkluderer Kommissionen, at støtten var nødvendig for at tilskynde Océ til at gennemføre COBALT-projektet i den anmeldte form, hvorved virksomheden i sin F & U-indsats gik videre, end den i forvejen gjorde i sine daglige forskningsaktiviteter. Støttens tilskyndelsesvirkning er derfor påvist i overensstemmelse med punkt 6.2 i F & U-rammebestemmelserne.

V. KONKLUSIONER

- (101) Den påtænkte støtte til Océ's COBALT-projekt udgør statsstøtte og ville fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen som omhandlet i EF-traktatens artikel 87, stk. 1. Undtagelsen i stk. 3, litra c), i samme artikel finder anvendelse, for så vidt kriterierne i F & U-rammebestemmelserne opfyldes, og såfremt støtten ikke ændrer samhandelsvilkårene i et omfang, der strider mod de fælles interesser. Kommissionen har i overensstemmelse med F & U-rammebestemmelserne fastsat de tre væsentligste kriterier: 1) forskningens art, 2) de støtteberettigede udgifter og 3) støttens tilskyndelsesvirkning, nemlig på følgende måde:
- (102) Med udgangspunkt i de tekniske beskrivelser, der er fremlagt af Nederlandene, virksomhedsbesøget, analysen af Océ's tidligere F & U, projektets generelle udgiftsstruktur samt de almindelige produktudviklingstendenser i sektoren, kan Kommissionen ikke udelukke, at visse dele af den gennemførte F & U kan betragtes som »industriel forskning«. På grundlag af de oplysninger, Kommissionen har til rådighed, kan den betragte den type forskning, der foregår inden for rammerne af COBALT-projektet, som værende mindst »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet« som omhandlet i bilag I i F & U-rammebestemmelserne. Den foreslåede støtteintensitet på 24 % af de udgifter, der kan komme i betragtning, kan derfor godkendes, eftersom disse ligger under den maksimalt tilladte støtteintensitet for »udviklingsaktiviteter på prækonkurrencestadiet«.
- (103) Hvad angår de støtteberettigede udgifter, betragter Kommissionen udgifterne, som ændret i forhold til den oprindelige anmeldelse og senere bekræftet af en uafhængig revisor, som værende støtteberettigede udgifter i henhold til F & U-rammebestemmelserne, med undtagelse af udgifterne til erhvervelse af patenter og licenser. De støtteberettigede udgifter beløber sig derfor til 95,1 mio. EUR.

- (104) Med hensyn til tilskyndelsesvirkningen er Kommissionen af den mening, at det i overensstemmelse med punkt 6.2 i F & U-rammebestemmelserne er påvist, at støtten har denne virkning.
- (105) Kommissionen må forvisse sig om, at støtten bliver anvendt rigtigt. Nederlandene skal derfor på årsbasis føre nøje opsyn med, hvorledes projektet skrider frem, og påse, at alle udgifter, som kommer i betragtning til støtte, også i praksis stemmer overens med de beløb, der anvendes på dette projekt. Endvidere skal Nederlandene i fem på hinanden følgende år for Kommissionen fremlægge afgørende bevis herfor, herunder detaljeret dokumentation for de foretagne udbetalinger, og navnlig for, at støtten anvendes til faktisk påløbne udgifter og de støtteberettigede udgifter til COBALT-projektet.
- (106) I betragtning af F & U-aktiviteternes bidrag til væksten, konkurrenceevnen og beskæftigelsen i Fællesskabet, konkluderer Kommissionen, at det anmeldte støttebeløb på 22,7 mio. EUR ikke ændrer samhandelsvilkårene i et omfang, der strider mod de fælles interesser —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Nederlandenes påtænkte statsstøtte til fordel for Océ NV, der beløber sig til 50 mio. NLG (22,7 mio. EUR), til udvikling af inkjetfarveprintere er under de i artikel 2 beskrevne betingelser forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Nederlandene holder på årsbasis nøje opsyn med, hvorledes projektet skrider frem, og påser, at alle støtteberettigede udgifter i praksis stemmer overens med de faktiske udgifter til COBALT-projektet. Nederlandene fremlægger for Kommissionen mindst fem på hinanden følgende årsrapporter. Disse rapporter skal indeholde afgørende bevis for, at støtten anvendes til faktisk påløbne udgifter og de støtteberettigede udgifter til COBALT-projektet, samt omfatte detaljerede finansielle erklæringer.

Artikel 3

Nederlandene underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Kongeriget Nederlandene.

Udfærdiget i Bruxelles, den 18. oktober 2000.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen